

אהוב את הרובה ושנא את המלחמה.

יצחק שדה

...
"..אין בונים מדינה בכפפות לבנות.
לא תמיד המלאכה נקיה ויפת-נפש.
אמנם כן! אך דומה כי באלו מנות
נוהגים אנו
לוקסוס קטן של רפש."

מתוך: "צרכי ביטחון", נ. אלתרמן, הטור השביעי

הביטוי "טוהר הנשק" במשמעותו המקובלת היום נולד כנראה בשנות ה-30 של המאה שעברה, בעת מאורעות תרצ"ו תרצ"ט (36-39); טבע אותו ברל כצנלסון בנוגע למדיניות ההבלגה של הישוב ביחס להתקפות הטרור: "הבלגה משמע: יהי נשקנו טהור. אנו לומדים נשק, אנו נושאים נשק, אנו מתייצבים בפני הקמים עלינו. אך איננו רוצים שנשקנו יוכתם בדם נקיים."

מתוך: ברל-ביוגרפיה, אניטה שפירא.

החלק החשוב ברובה הוא הנצרה.

יצחק שדה

ב26.08.48 העביר תוכ"ל [התובע הכללי] הפלמ"ח למח' התרבות כרוז שהכין לחיילים, וביקש לפרסמו ב"במחנה". וזה דבר הכרוז:

לטוראי ולמפקד

היו ימים ושלטו בנו חוקי שלטון זר ושרירותי. את החוק הזה עקפנו. בגופותינו פרצנו את חוקי הזדון, נלחמנו על זכותנו לעליה, להתישבות. לנשק-מגן, לקוממיות ולעצמאות.

עתה אנו נלחמים לביסוס עצמאותנו המדינית, להגנתה ולבטחונה. אולם עתה שולטים בנו חוקים שלנו, חוקים שנועדו להגן על שלמות מסעלנו ומוסדותיו.

שמור על טוהר נשקך,
שמור על נקיון כפיך,
שמור על טוהר דגלך,
אל תכתים שמו של החייל העברי,
אל תכתים שמו של צבא ההגנה לישראל,
אל תכתים שם חטיבתך, שמך ושם מפקדך.

כל אדם אחראי לתוצאות מעשיו. טענת אי ידיעת החוק לא תשמש לך הגנה או צידוק בדין.

חייל ומפקד - אם תיתבע לדין בעוון:

הפרת סדר, הפרת משמעת, השתמטות משירות, רישול בשמירת רכוש צבא ישראל, רישול במילוי תפקיד, סירוב למלא פקודה, סגיעה במפקד, בזיון בית הדין, חריגה מתחום סמכותך, שררה כלפי פקודים, שימוש בלתי-חוקי בנשק או בתחמושת, גניבת רכוש צבא ישראל, מלקוח ובזיון של רכוש אויב נטוש, הפרת סדירות, עריקה, בגידה, חבירה, טוראים ומפקדים, הם שיתבעו ממך דיני-חשבון על מעשיך.

חברך, טוראים ומפקדים, הם שידונו את דינך. ויהיה אם תימצא חייב בדין, זכור כי לא תינקה, תהיה אנוס לרצות עוונך.

אך בידך למנוע זאת. דע:

צבא ישראל לא ישא בקרבן עבריינים ופושעים. צבא ישראל לא ישא בקרבן בזזים ופושטים בגדוד.

שירות משפטי
צבא ההגנה לישראל

נועלים את הדלתות למניעת
ביזה

צפת, 1948

לא כדי להמית נתון הנשק בידינו, אלא כדי לשמור על החיים.

יצחק שדה

דבר הכשור

על זאת / נתן אלתרמן (הטור
השביעי, נובמבר 1948)

אֶזְרִית מִלְחָמָה! הַמְטִיף הַתְּמִים
בְּאֶגְרוֹף מִפְּנֵיהַ יִחְזַר!
אֶךְ לֵכֵן
צו הַיָּשָׁר וְצו הַרְחֵמִים
לֹא יִהְיֶה בָּהֶם כְּמוֹתָ אֶזְרִי!
וְלִקְהָל הַמַּפְיָטִים רַק עַל קֶסֶם הַזֶּה
וְתוֹרְמִים לֹא רַק דְּבַשׁ עַל מֶרְדֶּה
לֹא יוֹכְנוּ בִידֵּה עֲנָשִׁים שֶׁל פִּלְדֵּה!
בְּתִי דִין צְבָאִיִּים שֶׁל שָׂדֶה!
תִּמְגַּר הַשְּׁלֹוּהַ הַלּוֹחֶשֶׁת "אֵכֵן" ...
וְיִרְאֶה אֶת פְּנֵיהָ בְּרָאִי!
יַעֲמֵד הַחֵיל הָעֵבְרִי! יִתְגַּוֵּן
מִקְהוֹת הַצְּבֹר הָעֵבְרִי!
וּמִלְחָמַת הָעַם, שְׁעֵמֶדָה לְבִלִּי חֵת
מֹול שְׂבָעַת הַגִּיטוֹ
שֶׁל מַלְכֵי הַמִּזְרָח,
לֹא תַחַת גַּם מִפְּנֵי "אֵל תְּגִידוּ בְּגֵת" ...
הִיא אֵינָה פְּחָדְנִית כְּדִי-כָּר!

חָצָה עָלֵי גִי'פ אֶת הָעִיר הַכְּבוּשָׁה,
נָעַר עַז וְחִמוּשׁ... נָעַר-כְּפִיר.

וּבְרָחוּב הַמִּדְבָּר
אִישׁ זָקֵן וְאִשָּׁה
נִלְחָצוּ מִפְּנֵי אֵל הַקִּיר.

וְהַנֶּעַר חֵיר בְּשָׂנִים-חֶלֶב:
"אֲנִסָּה הַמְקַלֵּעַ" ... וְנִסָּה.
רַק הַלִּיט הַזָּקֵן אֶת פְּנֵי בִידֵּיו...
וְדַמּוּ אֶת הַכֶּתֶל כֶּסֶה.

זֶה צִלּוּם מִקְרֹבוֹת-הַחֲרוּת, יְקִירִים.
יֵשׁ עֲדִים עוֹד יוֹתֵר. אֵין זֶה סוּד.
מִלְחָמָתָנוּ תוֹבַעַת בְּטוֹי וְשִׁירִים...
טוֹב! יוֹשֵׁר לָהּ, אִם-כֵּן, גַּם עַל זֹאת!

וְיוֹשֵׁר לָהּ אִם-כֵּן עַל "מַקְרִים עֲדִינִים"
אֲשֶׁר שָׁמָּה, בְּמִקְרָה, רְצִיחָה.
וְיוֹשֵׁר עַל שִׁיחוֹת שֶׁל שׁוֹמְעִים-מְבִינִים,
עַל בְּנוֹת-צָחוֹק שֶׁל וְתוֹר וְסִלִּיחָה.

אֵל יִגְד "רַק פְּרִטִּים הֵם בְּפֶרֶק הַפָּאָר".
פֶּרֶט וְכָלֵל
הֵמָּה צֶמֶד-כֹּחֵק,
אִם הַכָּלֵל כָּר מִקְשִׁיב לוֹ לִפְרֵט הַמַּסְפֵּר
וְאֵינָנו חוֹבְשׁוֹ בְּצִינּוֹק!

כִּי חוֹגְרֵי כָּלִי לוחֶם, וְאֲנַחְנוּ אֲתָם,
מִי בִפְעֵל
וּמִי בְּטִפִּיחַת הַסִּכָּמָה,
נִדְחָקִים, בְּמִלְמוֹל שֶׁל "הַכֶּרֶחַ" וְ"נֶקֶם",
לְתַחֲנוּמָם שֶׁל פּוֹשְׁעֵי מִלְחָמָה.

אלתרמן היקר -

יֵשׁ כוֹחַ - עַל הַתּוֹקֵף הַסּוֹסְרִי וְעוֹז הַבְּטוֹי שֶׁל סוֹרֵךְ
הָאֲחֵרוֹן בְּדִבְרֵי עוֹד חֵי בְּלִבִּי טוֹר אֶחָד שֶׁכְּתַבְתָּ בַּעֲנִין זֶה, - אֲוֹלָם הַפַּעַם
בְּסִיחַת הַיִּתְּלָה - פֶּה סֶהוֹר וְנֶאֱמָן - לַסַּפּוֹן הָאֲנוּשִׁי, שֶׁאִם לֹא יַפְעֵל
וְיַפְעֵם בְּלִבָּנוּ בִּימֵים כֹּא לֹא - הָרִי לֹא נִהְיָה רֶאֱוִיִּים לַגְּדוּלוֹת
וְלַנְצוּרוֹת שֶׁנִּיתְּנוּ לָנוּ עַד כֹּה.

אֲנִי מִבְּקֵשׁ רְשׁוּתָךְ לַהֲדַפִּים "סוֹרֵךְ" זֶה - אֵין סוֹר מְסוּרִיין
בְּצִיּוֹר צְבָאנוּ הָעוֹלָה עָלֵינוּ בְּכוּחוֹ הַלּוֹחֶם, - בַּהּוֹצָאת מְסוֹד הַבְּסָחוֹן בְּסֵאֵה אֵלֶיךָ
אֲכַסְפִּילֵאֲרִים וְלַחֲלָקוֹ לְכָל אִישׁ צְבָא בִּיִּשְׂרָאֵל.

אִם אֵינְךָ מִתְנַגֵּד לָכֵן - יִנָּתֵן הַצוּ מִיד לַעֲשׂוֹתוֹ.

בהוקרה ובתודה
ד. בן-גוריון

אנחנו בעד רדיפה אחרי השונא ומלחמה בו עד חרמה – אבל אנחנו נגד רצח.

יצחק שדה

כיבוש באר שבע

"ברן [אברהם אדן- מ"פ בחט' הנגב] ואנשיו קרבים, הם נעים במהירות, חולפים על פני סוללת הרכבת ופורצים פנימה. האויב מוגר. האש דועכת והולכת. בשעה 9:15 משתרר שקט. האנשים מתרוממים, מסתכלים איש בפני רעהו. סרגיי [נחום שריג- מפקד חט' הנגב] קולט: באר שבע שלנו! הלוחמים מגיחים מעברים, העתודות פורצות פנימה. הראית פעם צבא מנצח? מה עלול לעמוד בשיעור קומתה של השעה בה אתה טופח על שכם חיילים, לוחץ ידי אלמונים, מכרכר, שואג, משתולל. צרח! – צרח מלוא גרון! העיר שלך, לקחת אותה! עד שיקום מולך עצב הקורבן, עד שתדע את מי מרעך שכלת. באר שבע... קרת האויב מוטלת, עיניה זכוכית, הפגיון בבשרה... בסערת הקרב נגדעים הללו הניצבים נוכח העופרת. המלחמה גולם עיוור הוא וחסר רחמים. ושמא שכרון הניצחונות עולה וגורף עמו את החפים.

הצבא שמח. צבא הנגב לוחט ... זהב השלל מסנוור. הבז! הבז! – פורץ זאבה השחור של השנאה. סרגיי חורק שיניים. הג'יפ עובר ביחידות: לחדול! והללו שחיו בינינו ימים מעטים בלבד, הללו שקרדומו של הזמן היכה בם עד עמקי הנשמה, תולים עיניים של תמיהה וחרון. על הגשר הצר והכאוב של יצרי האדם עברנו אל שעות הצהריים. מרכזים שבויים, הו, פרצוף השבויים הנצחי. – הם הרגו את דניס! – שואג "צרפתי" ושולף פגיון. דניס היה אחיו. השבויים נרתעים, מחווררים, מצליחים להשתלט עליו; דמעות זולגות על פרצופו השחום ... גליו הגואים של הניצחון שוככים אט-אט לקראת הערב."

חיים גורי, מתוך: ספר הפלמ"ח

שבויים ליד המסגד בבאר שבע

דרכנו היא דרך השליחות, על כל אחד מאתנו לראות עצמו כשליח.

יצחק שדה

ארנה מר בוואדי הוג' בנגב,
הגדוד הראשון של חטיבת
יפתח

"כשהיא סוף-סוף יצאה, מירק'ה ... ישר התנפלתי עליה : מה את עשית? מה עשית לנו? אפשר לדעת מה היה שם בדיוק? אני רוצה להבין מה היה בפעולה הזו, על הכפר הערבי המחרבן ההוא, אבל את האמת, את שומעת? היא פשוט לא הבינה מה אני עושה מזה כזה עניין: לא היה שם כלום ... ואז היא אמרה - הגיע הרגע של שעת האפס, והפטישי לא מזיז את האחור שלו, אז בסוף אני תפסתי את הפיקוד, הקמתי את כולם, רצנו עד הבית, בדיוק לפי מה שהיה מתוכנן, על השנייה זרקנו את הרימונים, ירינו כמה יריות וצורות באוויר, הכל לפי פקודת המבצע, והסתלקנו למקום המפגש עם "החסימה המערבית".

... ואני אומרת, נו? ואיפה כל העסק עם הילד שבכה, בבית? ומירק'ה אומרת, איזה ילד על ראשך? אני לא מבינה על מה את מדברת, שום ילד לא היה. אחרי שזרקנו את הרימונים, וירינו את היריות, וכל הכפר התעורר, ושמענו צעקות ויללות, של הכלבים, והסוסים, אז שמענו גם ילדים בוכים. הבית שאנחנו זרקנו עליו את הרימונים היה ריק ...

ואני אומרת לה, אז מה, את רוצה להגיד לי שסתם המציאו את כל המעשייה? סתם טפלו עלייך את כל העסק הזה? והיא אומרת בשקט, בנחת, לא - לא. כשחזרנו כולנו בחזרה, שפופים, מחורבנים, מדוכאים עד השמיים, אז בדרך, אני אמרתי סתם, בשביל הוויכוח, מה היינו עושים אם היה מתברר שבתוך הבית יש ילדים. למשל - רק למשל. בשביל שנדבר על משהו. ולא הצלחתי לעודד אותם, אם כי ההיפך. כולם התנפלו עלי, שיותר טוב שאני אשתוק, שזה עוד היה חסר, סתם מוסיפה בעיות. אבל כשהגענו לחולתה, ומאירק'ה שכטר, ורומיק, וכל מטה הגדוד, מי לא, חיכו לנו, ושאלו - נו, נו - איך היה, אז מה את חושבת ששמולינק'ה היקר התחיל לצעוק? אני לא יוצא יותר עם נשים! אתה רוצה - תצא אתה! הכל היא אשמה! לא יכולה לזרוק רימון על ילדים! בכה שם איזה ילד - אז היא כבר ריחמה עליו! כל הדרך חזרה - רק על זה היא דיברה! מלחמה זה לא בשביל נקבות! ועוד כל מיני שטויות, באמת ...

מירק'ה אפילו לא ידעה איזה עסק נהיה מכל העניין! ואני אומרת לה, אף פעם אף אחד לא אמר לך על זה מילה? אז היא אמרה, בטח-בטח, אבל מה יכולתי לענות? באים כל מיני אנשים, ושואלים אותי, הגידי - את לא היית יכולה לזרוק רימון על ילדים, אה? ... אני יודעת? או שזה בגלל שלכל אחת מאתנו באים עם השאלות המטופשות האלה, אפשר לחשוב שלזכרים זה לא בעיה..."

מתוך: בין הספירות, נתיבה בן יהודה

**“צריך שאם ילכו בחור או בחורה ברחוב
ומולם יצעד קצין או שוטרים בריטיים,
והאנשים שלנו יביטו בהם היישר בעיניים,
שהבריטים יתביישו. לכן, יהיה נשקנו
טהור!”**

יצחק שדה

צבא וחינוך

לא לכך שאפנו ולא בזה רצינו. נכספנו לחנך את צעירנו על העמל, על היצירה החברתית, על השלום. אך הכריחונו, ומכריחים אותנו, להחזיק כלי נשק ולא רק ביד אחת; ועד שנגיע למטרה עוד רחוקה הדרך וקשה וכולה לחימה.

ההסכנות להרג והיכולת להרוג, הזעזועים הנפשיים הקשורים בכך, חורשים עמוק בנפש הדור ומשאירים בו את אותותיו. חיי הצבא הפכו גורם רציני ביותר בחינוך הדור. מכאן, שאת החינוך הזה יש לכוון, אסור להתנחם, ולהסתפק בכך, שישנם מוסדות חינוך ותנועות חינוכיות; אם נרצה ואם נסרב – החינוך במסגרת הצבא, שבידו הופקדו גורל היחיד, חיו ועתידו – אם יישאר בחיים – משפיע בהכרח על הכרתו, על הרגליו ועל המוסר של דור שלם. הצבא עלול לחנך דור של רוצחים, אם ירגיל את הצעירים המופקדים בידו להרוג ללא מחשבה וללא אבחנה רק מפני שניתנה הפקודה לכך; אך הוא מסוגל גם לטפח דמות-אדם המוכן לסכן את חיו למען רעיון נשגב; ההורג מתוך שאט נפש לעצם מעשה-ההרג ועושה זאת רק מפני שלעיתים ההרג הוא תנאי לחיים.

אין קל מלפתח באמצעות צבא שוביניזם צר; אין קל מללמד את החייל היהודי לשנוא ערבי באשר ערבי הוא ... אך אין זו בהכרח הדרך היחידה. ישנן גם אחרות: צבא עממי, צבא בעל הכרה, היודע להבחין מי מהעם השכן הוא אויב לנו ומי מוזיק בשוגג, מי הידיד בכוח ומי הם בעלי-הברית בפועל (אם כי הידידים מעטים מאוד הם).

לתנועתנו תפקיד ועל חברינו החובה להיאבק על האפשרות לטפח דמות של חייל עברי החדור הכרה, המבין מה לפניו ועל מה הוא לוחם. העושה את מעשהו לא מתוך משמעת בלבד, אלא כשליחה של מגמה ציבורית; עלינו לטפח דמות של קצין עברי שהוא מנהיג וחבר לחייליו, הודות ליתרון ידיעותיו ובכוח אישיותו; שותפות אמת בין איש לאיש בחזית, הלחימה כהכרח לא יגונה – אלה ואחרים הם אבני-היסוד לבניין הצבא שלנו.

מתוך: מלחמה בלתי שגרתית, יצחק שדה.

החובש אליעזר
(לייזר) לויטה מטפל
בקצין מצרי

ארץ ישראל נחוצה לנו לא רק כמקלט
אלא גם כמקדש. לא רק להצלת בני
ישראל, אלא להצלת ערכי ישראל.

יצחק שדה

בשולחנו

מפלגת יום הזיכרון

פרידה מאירן פליטמן המורכת
המיתולוגית של פלמ"ח חודשי

חוגלים 75 שנה להקמת הפלמ"ח
עם תזמורת צה"ל

אהוב את הרובה ושנא את המלחמה.

יצחק שדה

לאחר כיבוש משטרת עיראק סוידאן:

"...דב הבלונדיני מלח"י, מי שעמד בראש הפלוגה הפורצת, מנסה להשתלט על מהומת רגעי הניצחון. הוא מגן על השבויים מפני חמומי מוח הרוצים להפליא בהם מכות. השבויים הושבו עם ידיים מורמות ועל דעת איש לא עלה להרשות להם להורידם. שדה הורה לשבויים להוריד את הידיים. ככה צריך להתנהג. אברהם נגב: "שדה התמרמר בכל נפשו כשהיה שומע על פגיעה בשבויים".

המפקד המצרי, שנשבה עם אנשיו, זכה ליחס של כבוד מצד שדה שניגש אליו והצדיע לו.

מתוך: מצביא ללא שררה, צביקה דרור